

RODOLJUB.

Glasilo „Slovenskega društva“ v Ljubljani.

Izhaja 1. in 3. soboto vsakega meseca (ali če je na ta dan praznik, dan poprej) ter stane 70 kr. na leto. — Članom „Slovenskega društva“ pošilja se list brezplačno. — Za oznanila plačuje se od dvostopne petit-vrste 8 kr., če se enkrat tiska; 12 kr. če se dvakrat, in 15 kr. če se trikrat tiska. — Večkratno tiskanje po dogovoru. — Naročnina in inserati blagovolijo naj se pošiljati „Narodni Tiskarni“ v Ljubljani, vsi spisi in dopisi pa uredništvu „Rodoljuba“. — Pisma izvolijo naj se frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

2. štev.

V Ljubljani, dne 19. januarja 1895.

V. leto.

„Narodni sklad.“

Organizacija je pogoj uspehom vsake politične stranke. Nezadostno ali celo neorganizovana stranka ne more napredovati, pa bodi njen program še tako lep, naj bodo nje nameni še tako občekoristni in vzvišeni. Lepa ideja sama na sebi ne zadošča, da bi privabila okolu sebe navdušenih zagovornikov, treba jo je razširjati, seznanjati ž njo ljudi in zanje zavzete bodriti na vztrajanje, na delo.

Programu narodne stranke na Kranjskem, kakoršen se je določil na shodu zaupnih mož, ne vé nihče nič stvarnega ugovarjati in s tem so tudi najzagrizenejši nasprotniki narodne stranke četudi nehoté priznali, da je njega izvršitev splošnokoristna.

Shod zaupnih mož pa ni samo sestavil programa. Vedoč, da je črka mrtva, sklenil je organizovati narodno stranko tudi na Kranjskem tako, da bode njeno vodstvo v neprestani dotiki z zaupnimi možmi po vsej deželi, da bode tako vedno poučeno o narodnih željah in potrebah, na drugi strani pa, da bo zamoglo ljudstvu svetovati o

posamičnih dogodbah in vprašanjih, je vzpodbujati in poučevati ter tako svojim vodilnim načelom pripomoči do veljave v vsem javnem življenju.

Organizacija, kakeršna se je v poglavitnem določila na shodu zaupnih mož, v podrobnem pa v izvrševalnem odboru, ima v sebi vse pogoje zdravemu razvoju, primerna je našim razmeram in če se je bodo vsi poklicani krogi držali in po njej delovali pri vsaki priliki, je nemogoče, da bi ne obrodila obilo sadu.

Ali tudi organizacija sama ne zadošča, da pomore do veljave načelom, zastopanim od narodne stranke, ako nima potrebnih gmotnih sredstev.

Kakor je po Montecucculiju za vojno treba treh rečij: denarja, denarja in zopet denarja, tako tudi za uspešen političen boj. Stranka, katera je za časa političnega boja navezana jedino le na požrtvovalnost posamičnih pristašev, katera nima na razpolaganje sredstev, taka stranka ima podvezane peroti in se ne more tako prosto in energično gibati, kakor druge stranke.

LISTEK.

Polikuška.

(Povest grofa Leva Tolskega.)

I.

— Kakor velite, gospa, samo za Dutlove mi je žal. Vsi so dobri dečaki, jeden kakor drugi; a če družega ne pošlje grajščina, mora iti jeden izmej njih, rekel je oskrbnik: — sedaj vse nanje kažejo. Sicer je pa vaša volja.

Položil je desno roko na levo in je obe držal na životu, nagnil glavo na drugo stran, stisnil tanke ustnice, zasukal oči in utihnil. Videlo se mu je, da misli dolgo molčati in poslušati neumnosti, katere mu bode na to pripovedovala gospa.

To je bil oskrbnik izmej tlačanov, obrit, v dolgi suknji (posebnega oskrbniškega kroja), ki je stal pred svojo gospodarico, da jej poroča. Po mnenji gospe imel

jej je poročati o minolih gospodarstvenih stvareh in kaj da se stori v bodoče. Po mnenji oskrbnika Jegorja Mihajloviča, je pa poročanje bilo v tem, da je z ven obrnenima nogama stal v kotu, z obrazom obrnjen v divan, poslušal vsakovrstno klepetanje gospe, ki ni spadalo k stvari in jo na razne načine skušal pripraviti, da je hitro in nepotrpežljivo rekla: „dobro, dobro“, na vse, kar jej je on priporočal.

Sedaj je šlo za nabor. Pokrovska grajščina je morala dati tri. Dva sta bila nedvomno že po osodi določena, po rodbinskih, npravstvenih in gospodarskih razmerah. Kar se tiče njih, se ni pomišljala kmetska občina, ne gospa, pa tudi ne javno mnenje. Le za tretjega še ni bilo odločeno. Oskrbnik bi bil rad varoval vse tri Dutlove in poslal v vojake oženjenega tlačana Polikuško, ki je bil na jako slabem glasu. Večkrat so ga že našli, ko je kral mehove, konjsko opravo in seno.

Gospa, ki je večkrat božala njegove raztrgane otroke in s pomočjo evangelijskih nauk se prizadevala popraviti njegovo npravstvenost, pa ni marala dati njega. Ob

To je uvaževal tudi shod zaupnih mož in soglasno pritrtil nasvetu, naj se osnuje poseben organizacijski fond, iz katerega se bodo zajemala gmotna sredstva za borbo v korist sklenjenega programa.

Ta sklad je v nas večje važnosti, kakor marsikje drugje. Naši narodni nasprotniki in mej temi tudi vlada nas šestokrat tudi v gmotnem pogledu odkazujejo na našo samopomoč, in računajo pri tem na to, da si ne pomoremo, ker smo preslabi. Slabi pa smo le, če nismo zjedinjeni, če tudi gmotnih društev ne združujemo v vkupne namene. Tudi tu je torej treba premišljenega delovanja in vztrajnega zbiranja denarnih močij, da se na vkupni račun pomore lokalni potrebi, ki pa je za občno stvar prevažna. Zategadelj se zvrševalni odbor narodne stranke ni mogel niti trenotek pomišljati, da ne bi otvoril nabiranja za sklenjeni vkupni fond, kateremu bodi ime: „narodni sklad“.

Za narodni sklad naj se torej začne skrbeti in nabirati. Videli smo na shodu zaupnih mož preobilo rodoljubov, ki so v dušo uverjeni, da je izvršitev sklenjenega narodnega programa potrebna in koristna. Njim, kakor tudi vsem slovenskim narodnjakom priporočamo „narodni sklad“ v obilno podporo. Nihče naj ne zamudi spominjati se na bližnjih krogov, da je treba tudi tu prispevati,

tudi tu dokazati svojo narodno požrtvovalnost! Naj se nam ne zameri, da zopet apelujemo na to dično lastnost vseh pravih rodoljubov! Njih požrtvovalnost je sloveča in priznana je, kako ogromne svote so se v njihovih krogih že nabrale za naše najvažnejše zavode, za Ciril-Metodovo družbo, za „Narodni dom“, za gledališče i. t. d. Kadar je šlo za dobro in plemenito stvar, vedno so imeli narodni krogi na Slovenskem odprte roke. Žrtve niso padle na skalnata tla. Ali sedaj je sestavljen bil dne 29. novembra skupni politični in gospodarski proračun. Zvršiti ga je mogoče in treba z vkupnimi gmotnimi sredstvi, in tedaj ne dvomimo, da se tudi v tem oziru vztrajna pokaže požrtvovalnost vseh pristašev narodne stranke na Kranjskem, kakor tudi drugod!

Želeti bi bilo, da se kolikor več rodoljubov oglasi, ki bodo z rodnimi letnimi doneski prispevali „narodnemu skladu“. Na to delovati bode osobito naloga okrajnih in občinskih zaupnih mož. A tudi sicer naj se ne zamudi prilika in naj se zlasti pri veselicah, pri slavnostih in v raznih rodoljubnih združbah nabirajo prostovoljni, četudi majhni doneski. Tako se bo „narodni sklad“ polnil in dajal sredstva, katerih pooblaščenci zaupnih mož potrebujejo, da morejo zvrševati izročene častne, a težke naloge slovenski domovini v korist!

Gledališko vprašanje.

Naši konservativni nasprotniki niso izbirčni v orožju proti naši stranki. Proti nam je vse dovoljeno, le če njim kdo kaj reče, je pa krik, da je joj. Glavni stvari, kateri sedaj uporabljajo proti naši stranki, sta notarijat in pa gledališko vprašanje. O poslednjem moramo spregovoriti danes in pojasniti, da naših konservativcev pri tem ne

vodi nobena skrb za kmeta, temveč le sovraštvo proti narodni stranki, katero bi za vsako ceno radi uničili, da bi potem neomejeno gospodarili in bi nikdo jim ne očital koalicijskih grehov.

Gosp. poslanec dr. Žitnik je na osnovalnem shodu „Izobraževalnega katol. slovenskega društva“ v Cerknici

jednem pa ni hotela hudega Dutlovim, katerih ni poznala in jih ni nikoli videla. Pa ona se nekako ni mogla misliti ter tudi oskrbnik se jej ni upal naravnost pojasniti, če ne pojde Polikuška, pa pojde Dutlov. „Vsaj tudi ne želim nesreče Dutlovim“, rekla je s čuvstvom.

— „Če nečete, pa plačajte tu sto rubljev za vojaškega novinca“ — to bi bil imel on odgovoriti na to. Pa politika mu tega ni dopuščala.

In tako je Jegor Mihajlovič mirno stal in se celó malo oprl na oboj, ter pri tem kazal na obrazu svojo službeno udanost. Opazoval je, kako so migala ustna gospe, kako se je gibala njena čepica ob jednem s senco na steni. Zdelo se mu pa ni potrebno, mešati se v njeno govorjenje. Gospa je govorila dolgo in mnogo. Njemu se je zdehalo ali je to prikrival kašljajoč in pokrivajoč z roko usta. Nedavno sem videl, kako je lord Palmerston sedel s klobukom na glavi, ko je član opozicije gromel proti ministerstvu, in nakrat vstal in v triurnem govoru zavrnil vse točke protivnika. To sem videl in se nisem čudil, ker sem nekaj podobnega tisočkrat videl mej Jegorjem Mihajlovičem in njegovo gospodarico. Se je

morda bal, da bode zaspal, ali se mu je pa zdelo, da se vse že le predolgo vleče, prenesel je težo s svojega telesa z leve noge na desno in je začel, kakor vselej:

— Vaša volja, gospa, samo . . . samo ljudje stojé pred pisarno in treba je narediti konec. V ukazu je povedano, da je do Pokrova treba odpeljati novince v mesto. Kmetje vse kažejo na Dutlove in na nobenega družega. Pa kmetje se ne brigajo za vaše koristi; njim ni nič na tem, če Dutlove uničimo. Jaz jih poznam, kakšni so bili. Odkar sem jaz oskrbnik, živeli so v revščini. Jedva je starec dočakal mlajšega nečaka, pa bi jih uničili. Vedite, jaz za vas ravno tako skrbim, kakor zase. Žal mi je zanje, gospa, pa bodi, kakor je vam ugodno. Z mano niso ne v svaštvu, ne v bratstvu in tudi od njih nisem ničesa dobil . . .

— Tega jaz tudi nisem mislila, Jegor, posegla mu je gospa v besedo, a bila je v resnici takoj prepričana, da so ga Dutlovi podkupili.

— Njih dom je najboljši v vsem Pokrovskem. Bogaboječi in pridni kmetje so. Starec je že trideset let cerkveni ključar, vina ne pije, ne prepira se in v cerkev

in v deželni zbornici obravnaval to vprašanje, seveda vselej tako, da bi kdo mislil, kako da njegovi somišljeniki skrbe za kmete in kaka krivica, da se kmetu zaradi tega godi. Mi danes ne bomo razlagali, kake važnosti je gledališče za narodni napredek. Mi mislimo, da bi s tem bilo preveč izgubljeni vsako besedo ljudem, ki se bratijo z nemškutarji. Pač je za Slovence častnejše in ugodnejše, če ima dežela v rokah gledališče, kakor bi ga morda bilo zidalo kako društvo s podporo kranjske hranilnice. Tako je mogoče, da polagoma pridemo do tega, da se bode v Ljubljani kedaj jedino slovenski igralo, kar bi sicer ne bilo mogoče. Pri tem le to omenimo, da je kaplan pri shodu katoliške stranke na Notranjskem pred zadnjimi volitvami bil proti deželnemu gledališču jedino zaradi tega, ker ne bode izključno slovensko. Mi ne umemo, ga je li vodila narodna navdušenost, ali pa nasprotje proti naši stranki: Če je morda prvo, potem pač možu ne zamerimo in le toliko rečemo, da je premalo poznal svoje katoliške somišljenike v Ljubljani. Seveda v jednom oziru imajo morda konservativni nasprotniki prav, pri sedanjih razmerah v deželni odboru ni pač dosti razlike, ima li dežela gledališče v rokah ali pa kako nemško društvo; a ko se je zidalo gledališče, pač ni nikdo mislil, da bode kdaj imel dr. Schaffer odločilno besedo v deželni odboru. Sicer pa je upanje, da se razmere v deželni odboru tudi premene.

Kdo morda poreče, naj bi bilo mesto zidalo gledališče! Naj bi se bilo to zgodilo, to bi bila konservativna stranka kričala o zapravljenem gospodarstvu pri mestu, vsaj še tako vedno govore in pišejo, kako se slabo gospodari z mestnim premoženjem. Če je morda naša katoliška stranka za to, da naj bi bilo mesto zgradilo gledališče, potem je pač le za to, ker misli, da bi potem imela kako agitacijsko sredstvo pri volitvah v Ljubljani.

Sicer pa moramo sedaj nekaj družega povedati, da

hodi. (Oskrbnik je dobro vedel, kaj gospej ugaja.) In kar je glavno, povedati moram vam, da ima le dva sinova, tretji je pa nečak njegov. Ljudje kažejo nanje, a prav za prav bi morali dvojniki (rodbine z dvema sinovoma) žrebat. Drugi so osvobodili še po tri sinove in so torej na boljšem. Ti naj bi pa zaradi svoje kreposti trpeli.

Gospa že ni ničesa razumela. Razumela ni, kaj tukaj govori o „dvojniovem žrebu“ in o „kreposti“, slišala je le glas in opazovala gumbe na oskrbnikovi suknji. Vrhnjega je najbrž redkeje zapenjal, zato se je še dobro držal, a srednji so se že malo držali in so viseli, ter bi jih bilo treba že davno zopet prišiti. Pa kakor je znano, za razgovor, posebno poslovni, ni treba vedeti, kaj nam pravijo, temveč je zadosti, da veš, kaj sam povedati hočeš. Tako je delala gospa.

— Torej nečeš razumeti, Jegor Mihajlov, da jaz ne želim, da bi Dutlov šel v vojake. Kolikor me poznaš, moraš vedeti, da vse storim, da bi pomagala svojim kmetom. Nobenemu ne želim nesreče. Ti veš, da sem vse pripravljena žrtovati, da bi se rešila te žalostne po-

je naša katoliška stranka v prvi vrsti kriva, če se je gradilo deželno gledališče. Mari je staval dotični predlog v deželni zboru kak pristaš naše stranke? Nikakor ne! Staval ga je dr. Mošè, za katerega je še potem katoliška stranka vse sile napenjala, da bi ga spravila v deželni zbor. Če je stvar zares tako škodljiva, zakaj pa ni katoliška stranka povzdignila pri zadnjih volitvah svojega glasu proti Mošetu? In dotični predlog je podpirala v deželni zboru tudi naša katoliška stranka. Tedaj se pač moramo vprašati, kakšne pravice se ima potem naša katoliška stranka ponašati s tem, da je za kmeta, če je gledališče res tako škodljivo dejanje, kakor ona trdi. Kaj mi moremo misliti o stranki, ki glasuje za kaj, s čimer le naloži kmetu bremena, a je prepričana, da dotična stvar ne daje nobene ali vsaj primerne koristi. Naša stranka je glasovala za gledališče, ker je bila prepričana o koristih takega zavoda, nasprotna pa brez tega prepričanja. Katera stranka je torej poštenjeje ravnala? Kmetje, le pomislite, kateri stranki smete več zaupati. Če stvar dobro preudarite, smo prepričani, da se morate izreči za našo, ki vsaj po svoji vesti ravna.

Mi vemo, da porečete, sedaj se gre le za to, ker se je proračun za nekaj tisočakov prekoračil. Dobro, kdo je pa vodil zgradbo? Deželni odbor. V deželni odboru pa odločuje zopet vaša stranka z nemškutarji, torej v prvi vrsti vas zadeva, če se je morda slabo gospodarilo pri tej zgradbi. Znano je, da je celo sedanjí deželni glavar bil precej navdušen, da se sezida, kolikor je moč, lepo gledališče. Gosp. Detela vendar ni naš pristaš, dr. Papež tudi ne. Gospodje, če res mislite, da so ti gospodje, ki odločujejo v deželni odboru, slabo gospodarili z deželnim denarjem, jih pa v bodoče ne kandidujte v deželni zbor in odbor. Če jih pa še volite, potem pač pokazete, da vam je le za strankarstvo, ne pa za stvar samo. To se nam je zdelo potrebno povedati, da bodo čitatelji vedeli, kaka je stvar in kako je s skrbjo za kmeta. Volitve se

trebe, da bi ne dala ni Dutlova, ni Horjuskina. (Ne vem, če je oskrbniku prišlo na misel, da zato, da se reši te žalostne potrebe, ni potrebno žrtvovati vsega, temveč zadošča tristo rubljev; pa lahko bi mu to bilo prišlo na misel.) Jedino ti rečem, da Polikuške nikakor ne dam. Pri znani zadevi zaradi ure je bil vse priznal, jokal in zaklinjal se je, da se poboljša. Dolgo sem govorila z njim in videla sem, da je ganjen in se iskreno kesa. („No, kaj vse kvasi“, mislil si je Jegor Mihajlovič in gledal sirup, kateri jej je bil dejan v kozarec vode: apelinji ali limoni. „To mora biti grenko!“ mislil si je.) Od tega časa je minulo sedem mesecev in niti jedenkrat ni bil pijan in se lepo vede. Njegova žena je rekla, da je postal ves drug človek. In ti torej hočeš, da bi ga kaznovala, ker se je poboljšal? Mari bi ne bilo nečloveško v vojake dati človeka, ki ima pet otrok? Mari je on sam? Ne, rajši ne govori o njem, Jegor ...

In gospa je pila iz kozarca.

Jegor Mihajlovič je gledal, kako je voda tekla skozi grlo in potem rekel kratko in suho:

Torej ukažete dati Dutlova?

bližajo in se hočejo s tem volilci slepiti, da se lastni grehi izvažajo na drugih rame. Če je pošteno tako postopanje, sodijo naj čitatelji sami.

Deželni zbor kranjski.

V drugi seji kranjskega deželnega zbora je poslanec Povše stavljal samostojni predlog: da naj deželni odbor dá spisati poljudno spisano knjižico o pregledu zemljiško-davčnega katastra, da naj nadalje poizveduje po županstvih o previsokih krivičnih vpenitvah, koliko pašnikov se je po pomoti ali nalašč vpisalo za gozde, da se te parcele zopet vpišejo za pašnike in da se te poizvedbe izroče deželni komisiji za pregled zemljiško-davčnega katastra.

Gosp. dr. Ivan Tavčar je pa stavljal nastopni samostojni predlog v imenu narodne stranke: Slavni deželni zbor naj na podlagi člena 19. deželnega reda sklene: Z ozirom na volilno reformo, koju hoče vlada izvesti, izreka se deželni zbor te vojvodine za vpeljavo splošne direktne volilne pravice, če bi se pa le-ta za sedaj doseči ne mogla, zahteva se vpeljavo volilne pravice za vse davkoplachevalce v skupinah kmetskih občin, mest in trgov, istotako zahteva se vpeljavo direktne volitve v prvi skupini, toda le pod pogojem, da se volitev ne vrši v oddaljenih centrih, nego po posameznih občinah. Dalje se izreka deželni zbor, da je delavcem dovoliti volilno pravico, vendar pa naj se število mandatov kmetskih občin, ki so od nekdanj v zastopstvu prikrajšane, pomnoži za isto število, katero se prizna zastopnikom delavcev. Gledé na to, da kranjska trgovinska zbornica nima posebnega zastopnika v državnem zboru, kakor jih imajo celo manjše trgovinske zbornice, zahteva se, da se ome-

Toliko pa rečemo, da bi bil strašen krik, ko bi mi tako postopali nasproti nam nasprotni stranki.

njeni zbornici prizna posebni zastopnik, ter da se sploh izvrši pravična uredba volilnih okrajev. Odločno pa se deželni zbor izjavlja proti temu, da bi se novi, delavskemu stanu ne pripadajoči volilci z delavci vred združili v novo volilno skupino.

Potrdili so se nekateri računski sklepi. Pri računskem sklepu o šoli na Grmu je grajal gosp. poslanec Lenarčič slabo gospodarjenje na tej šoli in zahteval, da se v bodoče predloži točnejši račun.

1000 gld. je zbor dovolil za premestitev botaničnega vrta. Odsek je bil nasvetoval le 500 gld., a zbor je svoto povišal.

V tretji seji je pa poslanec Hribar predlagal, naj se deželna vlada naprosi, da bode posredovala pri vojaškem erarji, da se iz zdravstvenih ozirrov že jedenkrat premesti vojaška bolnica ljubljanska iz mesta.

Povše je utemeljeval svoj predlog gledé zemljiško-davčnega katastra. Izvrstno je pa dr. Tavčar utemeljeval svoj predlog o premembu volilnega reda. Omenil je, kako je krivično sestavljen sedanji državnozbornski volilni red. Govornik od koalicije ne pričakuje dobre volilne reforme, ker jo vodi le želja vzdržavati sedanjo politično posest. Koalicija je politična hinavščina, ker drugače bi gospod kanonik Klun in baron Schwegel ne mogla biti vkupe. O slovenskih koalirancih pravi govornik, da so kakor Hekul na razpotji. Jedino gospod Šuklje je hodil po pravi koalicijski stezi in je tudi prišel do svojega cilja.

Gospa je plosknila z rokama.

Mari me ne razumeš? Mari želim nesreče Dutlovu, mari imam kaj proti njim? Bog je priča, da sem pripravljena vse storiti za nje. (Pogledala je na podobo v kotu, pa spomnila se je, da to ni Bog: „Pa nič ne dé, saj ne grè za to“, mislila je. Zopet čudno, da se ni spomnila za tristo rubljev.) Kaj čem storiti? Tega ne morem vedeti. Pa na te se zanašam, ti stori, kar hočeš. Delaj tako, da bodo vsi zadovoljni, po zakonu. Kaj je storiti? Ne le njim samim, vsem je težko. Samo Polikuške ne dati. To ne, to bi bilo neusmiljeno od mene.

Bila bi še dolgo govorila, tako se je navdušila, a sedaj je v sobo prišla hišinja.

— Kaj je, Lunjaša?

Kmet je prišel in ukazal vprašati Jegorja Mihajloviča, naj li zbrani počakajo? rekla je Dunjaša in jezno pogledala na Jegorja Mihajloviča. (Oh, oskrbnik je zopet razdražil gospo!) mislila si je, sedaj pa zopet pred dvema ne pojdemo spat.)

— Torej pojdi, Jegor, rekla je gospa. — stori kakor veš, da je boljše.

— Bodem, gospa. (On sedaj že ni ničesa opomnil o Dutlovem.) Koga ukazete poslati pa danes k vrtnarju?

— Ni li Peter še prišel iz mesta?

— Ne še.

— Mari ne more iti Nikolaj?

— Njegov oče leži, ker ga boli glava, rekla je Dunjaša.

— Ukažete li meni samemu jutri iti, vprašal je oskrbnik.

— Ne, ti si tukaj potreben, Jegor. (Gospa se je zamislila.) Koliko je denarjev?

— 462 rubljev.

— Polikuško pošlji, rekla je gospa in odločno v obraz pogledala Jegorja Mihajloviča.

Jegor Mihajlovič ni zaprl zob, raztegnil ustni, kakor bi se smejal, a obraza ni premenil.

— Bodem, gospa.

— Pošlji ga k meni.

— Bodem, gospa, in Jegor Mihajlovič je odšel v pisarno.

(Dalje prihodnjič.)

Drugi tavajo v negotovem. — Zbor je Povšetov in Tavčarjev predlog izročil upravnemu odseku.

Odobril se je proračun prisilne delavnice s potrebščino 91.994 gld., pokritjem 93.836 gld., torej je prebitka 2842 gld. Odobril se je proračun in računski sklep o deželnem posojilnem zakladu. Proračun kaže 78.152 gld. primanjkljaja. Čisti dolg znaša 3.772.100 gld., ter se je lani pomanjšal za 49.200 gld.

Odobril se je računski sklep in izkaz imovine gledališkega zaklada z 28.636 gld. dohodki in 26.974 gld. 98 kr. izdatki ter s čisto imovino 145.633 gld. 9 kr. Pri tej točki je poslanec Žitnik zahteval nekaterih pojasnil o 38.000 gld., kateri so se porabili za gledališče, ne da bi jih bil deželni zbor dovolil. Dr. Schaffer in poročevalec Hribar sta pojasnila, da je deželni zbor še več, nego to svoto dovolil. Sicer se je pa videlo, da je posl. Žitnik spregovoril o tej stvari samo, da bi njegova stranka mogla ob volitvah se ponašati, kako varčno ravna z deželnim premoženjem.

Odobril se je proračun kmetijske šole na Grmu s potrebščino 11.818 gld., s pokritjem 9370 gld., torej s primanjkljajem 2.448 gld. za šolo in potrebščino 5699 gld. in pokritjem 5050 gld., torej s primanjkljajem 649 gld. za gospodarstvo; torej skupnim primanjkljajem 3097 gld.

Kmetijski podružnici v Krškem se je dovolilo 800 gld. podpore. Strokovni šoli za lesno obrt v Kočevju pa 200 gld. za opravo mizarskega oddelka. Jos. Grčarju v Mokronogu dovolilo se je 200 gld. podpore za trtnico. Učiteljski vdovi Vrančič se je dovolilo normalno pokojnino. V četrti seji je poslanec Povše stavljal samostojni predlog, da naj se deželni zbor izreče za nekatere prenaresbe zakona o domovinski pravici. — Potem je deželni zbor odobril računski sklep deželnega zaklada za minulo leto s potrebščino 875.697 gld., dočim je bilo proračunjeno le 844.022 gld. Ta večja potrebščina se je pokrila z večjim dohodkom. Skupna deželna imovina znaša 1.962.158 gl. 33½ kr. in se je lani pomnožila za 48.353 gld. 49 kr.

Dovolilo se je podpore za šolske zgradbe 1. Harije 200 gld., 2. Zagorje 200 gld., 3. Prem 200 gld., 4. Razdrto 300 gld., 5. Gora 300 gld., 6. Kočevje 1000 gld., 7. Mozelj 400 gld., 8. Bučka 400 gld., 9. Škofjaloka 500 gld., 10. Rakitna 200 gld., 11. Zasp 100 gld., 12.

Leše 100 gld., 13. Rateče 200 gld., 14. Bela peč 200 gld., 15. Bled 200 gld., 16. Sv. Jošt 200 gld., 17. Trnovo 500 gld., 18. Mengeš 400 gld., 19. Tribuče 100 gld., 20. Preddvor 100 gld., Želimlje 200 gld. Skupaj 6000 gld.

Podpora bolnici usmiljenih bratov v Kandiji pri Novemestu se je povečala s 1000 na 2000 gld. Prošnja posestnikov v Jakovcih se je izročila deželnemu odboru, da potrebno ukrene. Marjeti Ahčin, vdovi bivšega pom. uradnika v Radovljici, dovoli se po 50 gld. miloščine za tri leta. — Za vodovod v Moravčah pri Litiji se je dovolilo še 200 gld.

Deželni odbor se je pooblastil, da sme cestnim odborom dovoljevati priklade tudi nad 20% k neposrednim davkom.

Podobčini Vodice pri Vipavi se je dovolilo 100 gld. za vravnavo hudournikov; prošnja županstva v Vodich pri Kamniku za uvrstitev občinske ceste Vojsko-Koseze-Kot se je oddalo deželnemu odboru, ravno tako tudi prošnja županstva v Selcih za dovolitev občinske priklade.

Prošnja upravnega izvršilnega odbora okrožnih zdravnikov na Kranjskem za predrugačenje nekaterih določeb zdravstvenega zakona se je izročila deželnemu odboru, da poroča o njej v prih. zasedanji. Dr. Bleiweis je pri tem predlagal, naj se okrožnim zdravnikom zviša potnina od 9 na 15 kr. za kilometer, kateri predlog se je pa odklonil.

Prošnja vasi Laze in Ivanje selo za uvrstitev občinske ceste Dolenji Logatec-Laze-Rakek mej deželne ceste se je izročila deželnemu odboru za raziskavanje.

Kmetijski podružnici v Košani se je dovolilo 50 goldinarjev podpore.

Koncem seje so se volili v komisijo za sezijo za zemljiškodavnega katastra: iz veleposestva grof And. Barbo, in kot namestnik vitez Langer, in kurije mest in trgov posl. Lenarčič in kot namestnik vrhniški župan Jelovšek, iz kmetskih občin posl. Ivan Pakiž, in kot namestnik posl. Lavrenčič in iz cele zbornice deželni glavar Detela in kot namestnik graščak na Turnu Urbančič. V odsek za volilno reformo so se izvolili: Klun, (načelnik), dr. Schaffer, (namestnik), dr. Tavčar, Grasselli, vit. dr. Bleiweis, Šuklje, Povše, Žitnik, dr. Papež, baron Schwegel, baron Wurzbach

Politični pregled.

Deželni zbori. Deželni zbor koroški se je sešel dne 3. t. m. Nagovorila sta ga deželni glavar in deželni predsednik jedino nemški, kakor bi bila Koroška čisto nemška dežela. — Deželni odbor je deželnemu zboru predložil načrt zakona, s katerim bi se uvedle direktne volitve v kmetskih občinah. V tem načrtu se določuje, da bi se volilo na sedeži okrajnih sodišč. Pri takem volilnem redu bi pač prišli voliti le prebivalci bližje mest, ki so bolj nemški in liberalni, oddaljeni volilci, ki so bolj konservativni, bi pa izostali. Tako bi si liberalci za-

gotovili večino še za nekaj časa na Koroškem. To je tudi jedini namen nameravane volilne reforme. — Štajarskemu deželnemu zboru je predložil deželni odbor poročilo, da se na realki v Gradci ni mogel uvesti pouk slovenščine, ker se je dijaki ne morejo učiti. Nemci imajo radi službe po slovenskih krajih, a našega jezika učiti se pa ne marajo. — Tržaškega deželnega zbora se letos ne udeležujejo Slovenci, ker italijanska večina nasprotuje vsem slovenskim težnjam. — Isterski deželni zbor je pa imel le tri seje, pa ga je vladni zastopnik

zaradi škandalov zaključil. V prvi seji so Italijani kričeč odšli iz dvorane, ko je vladni zastopnik spregovoril nekaj hrvatskih besed. V drugi seji je poslanec Franceschini pojasnjeval, da so zaradi tega odšli iz dvorane mej govorom vladnega zastopnika, ker je vlada razžalila Labe z dvojezičnimi napisi in s svojim ukazom glede sestave porotnikov. V svojem govoru je hudo napadal vlado. Potem so pa od italijanske strani stavili predloge, da naj se italijanščino proglasi za izključni jezik deželnega zbora, da se zahteva, da naj vlada prekliče svojo naredbo zastran dvojezičnih napisov, da deželni zbor protestuje proti razobešenju dvojezičnega napisa v Piranu, četudi se je že odpravil, in da se razveljavijo sezname porotnikov za letošnje leto, v katere se je sprejelo več Slovanov. V tretji seji so se vsi ti predlogi vsprejeli, dasi je vladni zastopnik najodločneje ugovarjal. Italijanski poslanci so se rogali vladnemu zastopniku, galerija pa je grozno razgrajala. Vladni zastopnik je pa na to zborovanje zaključil. To je italijanske poslance jako poparilo. Imeli so potem posvetovanje, kaj naj storé. Poreški Italijani pa so jim priredili razsvetlavo. — V češkem deželnem zboru so Mladočehi predlagali, da se vpelje občno volilno in jednako pravico, Staročehi pa občno volilno pravico v sedanjih kurijah, pravičnejšo razdelbo volitvenih okrajev in pa da se vrne deželnim zborom pravica, voliti poslance za državni zbor. Odklonil se je z glasovi Nemcev in veleposestnikov predlog Vašatyjev, da se naj bi odpravilo izjemno stanje v Pragi. — V moravskem deželnem zboru predlagali so Čehi razdelitev volilnih okrajev po narodnostih, dalje da se osnuje na Moravskem češko vsenčilišče in vpeljejo tudi češka predavanja na tehniko v Brnu. — V gališkem deželnem zboru so Rusini predlagali, da se vpeljejo direktne volitve v kmetskih občinah in pomnoži število poslancev v kmetski mestni volilni skupini. Ta predlog pa najbrž ne bode vsprejet, ker ma nasprotujejo Poljaki.

Novi člani gospodske zbornice. Te dni je imenovanih 24 članov gospodske zbornice, seveda skoro sami Nemci in Poljaki. Mej drugim sta imenovana tudi korški deželni glavar dr. Erwein in bivši minister Gauč, ki sta oba nasprotna Slovanom.

Ogersko je dobilo novo ministerstvo, ki je zopet liberalno. Sestavljen je je dosedanji predsednik zbornice poslanec Banffy, ki je znan kot velik nasprotnik vseh Nemadjarov. Nova vlada bode hodila po poti prejšnje. Zlasti Slovani od nje nimajo nič dobrega pričakovati. Ministri so vsi le manj znani politiki.

V Srbiji se je končala znana Čebinčeva pravda. Razen dveh so v dve- oziroma triletno ječo obsojeni mej drugim bivši radikalni minister Tavšanović in predsednik radikalnega kluba Tajsich. Na obsodbo je močno uplival kralj Milan, ki je jezen na radikale, ker mu niso hoteli dovoliti plače, ko mu je država poprej že bila odkupila vse njegove pravice.

Francija. V Franciji je nenadoma prišlo do ministerske in predsedniške krize. Zadnji čas so se zasledile velike sleparije pri železnicah, pri katerih jamči država za obresti. Pri južni železnici so ravnatelja in podravnatelja zaprli. To pa je spravilo na dnevni red vprašanje, koliko let da traja to jamstvo. V pogodbi, katero je sklenil z železnicami pred najstjimi leti sedanji notranji minister žid Raynal, ki je tedaj bil minister javnih del, to ni tako določeno. Stvar je prišla pred državni svet, ki je razsodil tako, da ima država škode 1500 milijonov frankov. To je vzbudilo veliko nevoljo. Vladi nasprotni časopisi trdijo, da je bil minister Raynal podkupljen. Ministerstvo je v zbornici dobilo nezaupnico in dalo ostavko. To je pa povod, da je odstopil tudi predsednik republike Kazimir Perier, o katerem časopisi tudi marsikaj nelepega pišejo. — Volitev novega predsednika vršila se je predvčeraj zvečer in je voljen dosedanji pomorski minister Faure.

Slovenske in slovanske vesti.

(Shod „Slovenskega društva.“) V nedeljo je „Slovensko društvo“ imelo pri „Maliči“ dobro obiskovan shod. Razgovarjalo se je o volilni reformi. Dr. Tavčar je pojasnjeval, kake vodilne misli so imeli sedanji stvaritelji volilnega reda. Hoteli so ž njim utrditi centralizem in nemštvo. Zato so dali veleposestnikom posebne pravice, dali trgovskim zbornicam zastopnike in z nejednako razdelitvijo volilnih okrajev so podprli nemški živelj, kjer je le mogoče. Mnogo trgov so porinili mej kmetske občine in tako je mogoče, da v južnoštajerskih mestih zmaga jejo Nemci in je Ribnica odvisna od Kočevja. V veleposestvu pride na 63 volilcev jeden poslanec, v mestih na 2300 in na kmetih na 10 500 volilcev. Krivičnost se pa še bolj vidi, ako pomislimo, na koliko število prebivalcev pride jeden poslanec. V mestih na 26.000 in na kmetih

na 140.000 prebivalcev. Blizu 3 milijone mož pa nima volilne pravice. Ta krivica se ne bode mogla vzdržati. Najbolje bi bilo, če bi se uvela občna volilna pravica. Govornik razjasnjuje, da bi vladni načrt volilne reforme koristil le Nemcem. Vsled davčne reforme bi zgubili mnogi sedanji davkoplachevalci volilno pravico v dosedanjih skupinah. Vse davkoplachevalce, ki bi v sedanjih skupinah volilno pravico imeli, in pa delavce bi stlačili v jedno skupino in jim dali kakih 40 poslancev. V mestih bi na ta način zopet liberalci dobili večino. Govornik je za to, da, če se občna volilna pravica doseči ne more, naj se dá vsem davkoplachevalcem volilna pravica v dosedanjih skupinah, delavci naj pa posebej volijo. Predlagal je resolucijo v zmislu svojega predloga v deželnem zboru. — Gosp. dr. Triller se je izrekel za to, da se dá volilna pravica

vsem, ki delajo, ker vsi plačujejo vsaj indirektne davke. — Gospod Ivan Hribar je pa posebno opozoril na to, da utegnejo po davčni reformi petakarji izgubiti volilno pravico in predlagal resolucijo, da odbor „Slovenskega društva“ pošlje do državnega zbora prošnjo, da se pusti volilna pravica vsem, ki jo že imajo, naj se jim tudi davek zniža pod pet goldinarjev. — Gostinčar je zoper resolucijo in predlog poslanca Tavčarja ker loči delavce od drugih volilcev. On bi mogel glasovati le za resolucijo, ki zahteva občno in jednako volilno pravico. Drugi gospodje so pojasnili Gostinčarju, da narodna stranka ne nasprotuje občni volilni pravici, temveč le konservativna. Gostinčar je na to opomnil, da bode gosp. Povšeta že on obdelal, da bode glasoval za občno volilno pravico. Gotovo mu bode narodna stranka le hvaležna, če obdela gospoda Povšeta, Kluna in tovariše, da bodo glasovali za občno volilno pravico in to ne le v Ljubljani, temveč tudi na Dunaji. Sicer se bode pa prepričal, da še teh mož ne pozna, ker se ne smejo soditi po govorih pri katoliškem delavskem društvu, kjer z lepimi govori delavce slepe.

(Deželni šolski svet.) V deželni šolski svet so imenovani: gosp. sto'ni prošt Klofutar, učitelj veronauka na ljubljanskem učiteljski gosp. Anton Kržič, ravnatelj ljubljanske realke dr. R. Junowicz in nadučitelj v Kranji gosp. Pezdič. Ta imenovanja so v več ozirih znamenita. Izrinil se je pred vsem iz deželnega šolskega sveta vzgleden duhovnik-narodnjak prof. Tomo Zupan, ki je nedavno, ko se je razpravljalo o vpeljavi slovenskega učnega jezika na višji gimnaziji, bil prišel v navskrižje z drugim zastopnikom cerkve gosp. Klofutarjem, ki je podpiral nemškutarje. Izrinili so ga iz deželnega šolskega sveta, ker nekim krogom ni več po volji noben pravi narodnjak. — O gosp. Junowiczu pa le toliko vemo, da ne zna slovenski, in s tem mislimo, da je dovolj povedano.

(„Ljubljanskega Sokola“) občni zbor je bil dne 5. t. m. v Ferlinčevem salonu. Udeležilo se ga je kacic 100 članov. Starosta Hribar je naglašal, da je letošnje leto za društvo posebno znamenito, ker se preseli v „Narodni dom“, kjer bode skupno z drugimi narodnimi društvi imelo svoj dom. Spominjal se je umrlih članov Kristana in Škofica in zaslužne dobrotnice društva gospe Murnikove. V znak sožalja so vsi zborovalci vstali. O društvenem delovanju je obširno poročal tajnik g. Vesel. Blagajnik g. Skale je poročal, da je društvo minolo leto imelo 3306 gld. 80 $\frac{1}{2}$ kr. dohodkov, in 2680 gld. 56 kr. stroškov. Zaklad za uredbo telovadnice v „Narodnem domu“ znaša 1468 gld. 73 $\frac{1}{2}$ kr. Za starosto je bil z vzklikom izvoljen zopet dosedanji starosta Ivan Hribar, za podstarosto pa dr. Josip Kušar. V odbor so se pa izvolili: P. Skale, A. Mulaček, J. Vernik, dr. F. Tekavčič, Ed. Kavčič, J. Vesel in F. Krsnik; za računsko preglednika pa Iv. Mejač in Jos. Rebek. Za Račkega spomenik je zbor daroval 40 kron, za „Mir 100 kron, za Velikovsko šolo 40 kron, katerim je pridal dr. Štor še 10 kron. Sklenilo se je, da društvo postane ustanovni član „Radogoja“. Obširno je zbor razpravljal o uredbi telovadnice v „Narodnem domu“, rešil še nekaj drugih stvari, potem se pa zaključil.

(Dopolnilna volitev na Dolenjskem.) Ker je gospod dvorni svetnik Šuklje odložil svoj mandat, bode dne 25. februarja dopolnilna volitev.

(Važen kazensko-sodni slučaj.) Pred tržaškimi porotniki se je te dni vršila obravnava, pri kateri so vsi trije zatoženci in zagovornik le slovenski govorili, dva sodnika pa nista umela niti besedice slovenski. Zagovornik je zahteval, da se pravda preloži in zato odloči drug senat, ker sedanji ni za to, ko dva člana slovenski ne znata. Sodišče je odbilo to zahtevo. Zatoženci so bili obsojeni in zagovornik je uložil na najvišje sodišče pritožbo ničnosti, ker sta sodila dva sodnika, ki zaradi neznanja jezika niti prav vedela nista, za kaj se gre.

(Dolenjska železnica.) Prof. Šuklje je lani priporočal v deželnem zboru, da se zgradi iz Novega Mesta železnica v Belo Krajino kot ozkotirna železnica. Deželni zbor je dovolil denar za napravo načrta. Od tega časa so se pa razmere premenile. Lani ni bilo upati, da bi vlada dala dovoljenje za grajenje normalnotirne železnice, minuli mesec je pa ogerska vlada dala dovoljenje za normalnotirno železnico iz Karlovca do Metlike in je sedaj naravno, da bode tudi iz Metlike v Novo Mesto morala železnica imeti navadni tir. Načrt se bode moral torej predelati.

(Občinske volitve v Pazinu.) Županom v Pazinu je te dni izvoljen vrli slovanski rodoljub dr. Trinajstič. Lahki so bili na dan volitve v znamenje žalosti zaprti prodajalnice.

(Borba Lahov proti tržaškemu škofu) Tržaški mestni zbor je bil sklenil posebno spomenico proti škofu tržaškemu na papeža. V tej spomenici zahteva, da se odstranijo slovenske propovedi v cerkvah v mestu, da se v župnijah v okolici vsako nedeljo in vsak praznik vsaj jedenkrat italijanski propoveduje, da se v cerkvah vse bogosluženje vrši izključno v latinščini. Tudi v Piranu so sklenili podoben sklep. Vlada je pa sklepa razveljavila. Govori se pa, da so Italijani svojo spomenico potem zasebnim potom poslali v Rim.

(Občinske volitve na Koroškem.) Dne 8. t. m. bile so volitve za občino Tolsti vrh pri Kotljah. Izvoljeni so samo slovenski možje. — V Rožeku je bila volitev dne 3. t. m. V tretjem razredu voljenih je pet Slovencev. V drugem razredu so zmagali Nemci, ker so se nekateri slovenski kmetje izneverili. V prvem razredu se pa Slovenci volitve niso udeležili. Večini Slovenci niso dobili, a dokazali se pa le, da Rožek ni čisto nemšk. — V Gozdanji so zmagali liberalci v vseh treh razredih. Zmagali so pa le s tem, da je komisija zavrgla nekaj slovenskih glasov. V drugem razredu imajo Nemci za jeden, v tretjem za dva glasa večine. Upamo, da je to zadnja nemška zmaga v tej občini. — V Glinjah-Medbovnicah so zmagali po silnem pritisku nasprotniki. — V Velikovci je voljenih 7 nemških liberalcev in pet nemških nacijonalcev. — V Bekštanji pri Beljaku zmagali so v drugem in tretjem razredu Slovenci. V Stebnu ob Zili zmagali so v drugem razredu Slovenci. Slovenci bi pa dosegli vse lepše vspehe, da ni volilni red tako

krivičen. Volijo namreč v vsaki občini razni tuje-meščani, ki imajo ondu posestva.

(Dokaz sposobnosti.) Upravno sodišče je odločilo, da obrtniku, ki je že kak obrt izvrševal, ni treba dokaza sposobnosti, če se tudi preseli v drugi kraj.

(Seznami porotnikov v Istri.) Sedaj, ko se je goriški deželni zbor začel izpodtikati nad sestavo seznamov porotnikov v Istri, se je oglasila uradna „Presse“, da so ti sezname popolnoma postavno sestavljeni, ker porotniki morajo umeti jezik zatožencev. — Vladni list s tem indirektno priznava, da celih 20 let imeniki porotnikov v Istri niso bili pravilno sestavljeni. Grof Schönborn je že veliko let pravosodni minister in je čudno, da poprej ni odpravil te nepostavnosti.

(Požara.) Dne 25. m. m. je pogorela Mlinarjeva žaga blizu Gorjan. — Dne 11. t. m. nastal je požar v šupi Matije Otoničarja v Zalogu pri Postojini. Zgorelo je v sobi spravljeno seno in slama. Škode je 600 gld.

(Nabor v Ljubljani.) Letošnji nabor v Ljubljani bode dne 18. marca. K naboru bode poklicanih kacic 200 mladeničev.

(Samomora.) V Ljubljano je skočil dne 14. januvarija na Trnovskem pristanu vojak tukajšnjega topniškega polka Eduard Knaus. — V Radohovi Vasi na Dolenjskem se je 74letnemu Andreju Celharju zmešalo v glavi in si je z britvijo prerezal trebuh.

(Najden mrtvec.) V hlevu tukajšnje gostilne „pri avstrijskem cesarji“ našli so dne 14. t. m. mrtvega znanega postopača Henrika Toniuttija, sina starejšim Ljubljančanom znanega E. Toniuttija, prvega tovarnarja salam v Ljubljani.

(Nesreče.) Na starega leta dan je pala Helena Vrhovec, postrežkinja pri poštnem uradniku F. Košičku v Ljubljani, z lestve, ko je snažila na hodniku pajčevine. tako nesrečno na tla, da je bila takoj mrtva. — V razborski župniji pri Zidanem mostu sta dne 23. m. m. zvečer gospodar Jože Šeško in njegova žena odšla v goste. Zakurila sta peč in spravila v posteljo otroke, katerih ima najstareji devet let. Ko sta prišla čez 5 ur domov, najdeta vse tri otroke mrtve. Vžgale so se bile cunje na peči in otroci so se zadušili. — Iz gozda Jelovica je vlačil neki kajzar iz Selc hlode. Ker je sani prezgodaj odvril, so ga vrgle v neko drevo, da je bil takoj mrtev. — Dne 3. t. m. je pregledoval višji inženir državnih železnic Anton Valle železniško progo Trst-Pulj. Vozil se je na malem železniškem vozičku, katerega sta gonila dva težaka. Pri Rakitoviči, kjer železniška proga jako visi, je ta voz zadel v voz nekega kmeta, ki je peljal z oslom čez progo. Vsi trije so odleteli z vozička. Inženir je obležal nezavesten in je baje malo upanja, da bi ozdravil. Težaka pa sta le nekoliko poškodovana. — Na dolenjski železnici je na sv. Treh kraljev dan mej Grosupljem in Cušperkom tovorni vlak zadel v z deskami naložen voz in ga zdrobil. Konj se je utrgal in po-

begnil. Krivo nesreči je baje tudi to, da sta hlapca bila vinjena.

(Furlanska železnica.) za katero se je tako pogajal grof Franc Coronini, nima kaj voziti. Še toliko ne zasluži, da bi plačala uradnike. V jednom tednu se je po njej prepeljalo celih 6 potnikov. Tovornega prometa ni nobenega, ker se vse zvozi po morji.

(Vreme) je tako, kakoršnjega nismo vajeni sredi zime. Minoli teden je bil močno zapal sneg, tako, da so se vlaki ustavljali po raznih železnicah. Ta teden pa imamo nenavadno južno vreme, sneg kar gine, voda narašča, ljubljansko barje je že poplavljen.

(Iz Celovca) se nam piše: Tukaj so te dni zaklali tele, staro 5 tednov, ki je tehtalo 90 kilogramov zaklano, iztrebljeno in noge pri kolenih odrezane. Veljalo je 49 gld. 29 kr. Prav škoda ga je bilo zaklati.

(Iz Črnega Vrha) se nam piše: Dne 10. t. m. nesla sta dva moška surovo maslo z Vojskega na Rovk. Ko prideta v Cesarski gozd, udere se plaz in oba podsuje. Prvi je bil oženjen in je zapustil šestero malih otrok in ženo v veliki bedi, drugi pa 22letni mladenič. Dne 14. t. m. jih je šlo iskat 30 mož in so ponesrečenca z lopatami iz snega izkopali.

(Odlikovani pesnik.) Dne 14. t. m. bode bral zlato mašo oče Grga Martič, frančiškan v starem samostanu v Kreševem v Bosni. Oče Martič, ki je star 70 let, je ob jednom duhovnik, junak in pesnik. Bil je tešitelj uboge raje v težkih bojih s krutim Turčinom in njegovo ime je slavno znano po vsem slovanskem jugu. Izmej njegovih pesniških del so vzbujali največjo pozornost razni zvezki dela „Osvetnici“, po krasoti jezika in poduhovitem zadržaji. Cesar je odlikoval pesnika, podelivši mu red železne krone III. razreda.

(Brata ustrelil) je posestnika sin J. Durn iz Gradiš v postojnskem okraji. Nabasal je bil puško, pa se mu je slučajno sprožila in tako nesrečno zadela šestletnega brata, da je drugi dan umrl.

(Značilna volitev.) Mlada katoliška stranka na Ogerskem je te dni slavila prvo svojo zmago. Pred kratkim je namreč umrl madjarski grof Csaky, ki je bil državni poslanec skoro čisto slovaškega okraja. Katoliška stranka je kandidovala proti vladnemu možu slovaškega rodoljuba profesorja Zelenjaka. Vladni biriči so hoteli prisiliti volilce, naj glasujejo za liberalno-vladnega kandidata in ker so se pošteni Slovaki ustavljali, napadli so jih pandurji in jeli nanje streljati. Jeden Slovak je bil ubit, jeden ranjen. Vzlic temu je slovaško-katoliški kandidat zmagal z večino 276 glasov. Volitev je pomembna. Pokazalo se je, da mora propasti židovsko-liberalna stvar povsod, kjer se združijo vsi v narodnostnem oziru pravični elementi in da nastanejo na Ogerskem le tedaj boljše razmere, kadar bo predrt princip o madjarskem značaju cele ogerske državne polovice.

Razne vesti.

(Grozna smrt.) V kaznilnici v Nagy-Enyed u Ogerskem se je ustanovila delavnica za izdelovanje železnine. Te dni so kaznjenci vlekli več centov teško kladivo na neko visoko stojalo. Predno je bilo pa kladivo na vrhu, se je vzdrsnilo navzdol in ubilo jednega kaznjenca. Kladivo se je le počasi pomikalo navzdol, da so vsi drugi mogli ubežati, ponesrečeni pa je morda bil od strahu tako omamljen, da se ni ganil in je tako našel smrt.

(Grozna najdba.) V Donaustaufu na Bavarskem so našli mej ledovjem v Dunavu v vrečo zašito žensko truplo brez glave. Gotovo je nesrečnica bila žrtva zločina. Sodišče zasleduje zločince.

(Nesreča v cirkusu.) V Kijevu se je mej predstavo v cirkusu podrla galerija in je padlo 36 oseb v prizemlje. Mrtvih je 12 oseb, ostale pa so poškodovane.

(Strela v zimi.) Mej božjo službo treščilo je mej silnim viharjem v cerkev sv. Colomba v Cornwallu, kakor se poroča iz Londona, in je bilo več oseb teško ranjenih; dve sta vsled tega umrli. Mnogo pobožnikov pa je palo v nezavest.

(Človeške žrtve.) Okrajno sodišče v Kazanu na Ruskem je obsodilo šest kmetov, ki so ob času lakote žrtvovali živega človeka, da bi odklonili božjo jezo. V

guberniji Vilna pa so vjeli kmetje roparja, katerega so živega zakopali v zemljo.

(Grozna tragedija) se je pripetila te dni v Neapolji. Ribič Carnevale je jamčil za svojega svaka, ko si je ta izposodil pri nekem oderuhu 160 lir. Ko ta ni mogel plačati ob določenem dnevu, nastale so pravde in prepiri, potem pa boj na ulici, katerega so se udeležili žene, otroci in sorodniki obeh ribičev. Vsi so bili oboroženi z revolverji in noži in so se napadali, kakor divje zverine. Šele vojaki so razgnali boreče. Oba ribiča sta obležala mrtva na bojišču, v bolnici pa je 18 oseb, ki so bile teško ranjene. Nad 40 oseb pa je v zaporu.

(Štirinajst let v kravjem želodcu.) Leta 1880. je izgubil pri vojaških vajah okolu Speckbacha na Nemškem neki častnik dragocen prstan, katerega ni bilo moči najti navzlic vsemu iskanju. Te dni so zaklali staro kravo in v njenih črevih se je našel prstan. Bržkone je krava na polji mej deteljo požrla tudi prstan, ki je po štirinajstletnem prestanku zdaj prišel zopet na dan.

(Ponarejeni petdesetaki in krone.) Po Štajerskem se je poslednji čas izdalo več ponarejenih petdesetakov in kron ogerske kovi. Petdesetaki so dobro ponarejeni. Ločijo se le po svetlejši in malo rudečkasti barvi.

Zmešnjava pri obrtni zakonodaji.

Minister trgovine je lani obetal, da v kratkem predloži nov obrtni zakon. Sedanji ne zadostuje. Njegova načela so pač semtertja dobra, a zaradi mnogih izjem je pa vendar obrtnikom več škodoval nego koristil. Tisti, ki so ga skovali, se ne morejo nič posebno ponašati s tem delom. Nezaslužena je hvala, katera se je zaradi tega pela grofu Belcrediju.

Od sedanjega državnega zbora obrtniki pač ne pričakujejo, da bi kaj posebno dobrega sklenil. V njem imajo večino zastopniki velike trgovine in industrije. Liberalci so največ odvisni od židovskega kapitala, veleposestniki bodisi že konservativni ali pa liberalni, imajo tovarne in rudnike, in so zatorej sami veliki industrijci, ter bodo zatorej gledali le na veliko obrt, Poljaki so pa itak jako odvisni od židov. To smo videli na razstavi v Levovu, ko se je došlim dunajskim krščanskim socialistom tako rekoč zabranilo le žal besedo ziniti proti židom. Od takega državnega zbora mali obrtnik ne more pričakovati pomoči. Vzlic temu si zmatramo za svojo dolžnost, da pa govorimo nekoliko o napakah sedanjega obrtnega zakona, in kako bi se moral popraviti. Za danes moramo le na neko napako pokazati, vsled katere se je napravila velika zmešnjava mej obrtniki samimi.

Vse gibanje se je namreč spravilo po vsem na napačno podlogo. Pred vsem se ni naredil pravi razloček mej trgovino, rokodelstvom in drugimi obrti, s tem se je vse obrtno gibanje nekako zmešalo. Interesi vseh teh

ljudij se ne dajo nategniti na jedno kopito. Vsaka zakonodaja, ki skuša vse te stroke vreči v jeden koš, ne bode imela ugodnega vspeha. Le pomislimo na dokaz sposobnosti. Rokodelec mora se specijalno svojega obrta več let učiti, in torej zasluži, da se ga varuje, s tega stališča. Drugače je to pri krčmarji ali branjevci, ta če ima nekaj splošne omike in spretnosti, tudi kmalu izvršuje svoj posel, ne da bi se ga bil kdo ve koliko časa učil.

Torej se pa pri podelitvi rokodelstva, ali pa kakega trgovinskega obrta ne more ravnati po enem in istem načelu. Če se že hoče trgovinske obrte omejevati, se bode to zmeraj delalo z drugega stališča, nego se godi pri rokodelskih.

Pri rokodelcih dokaz zmožnosti, če se dosledno izvaja, to posledico, da varuje malega obrtnika proti kapitalistu, ker kapitalist bode javaljne dal svojega sina učiti rokodelstva. Drugače je pri trgovini. V trgovsko pa lahko največji kapitalist pošlje svojega sina. Iz povedanega je torej jasno, da so razmere pri raznih obrtih jako različne in se torej pri obrtni reformi bode moralo gledati na posebnosti raznih obrtnih strok, in zlasti se rokodelstvo ne bode smelo mešati z drugimi obrti. Le tako bode mogoče, da se kaj vspešnega doseže. Kak drugi pot bodemo pa govorili o drugih pomanjkljivostih sedanjega obrtnega reda.

Obrtne raznoterosti.

(Tržaška parna perilnica.) V Trstu se je bila napravila velika parna perilnica, katera bi bila delala konkurenco slovenskim pericam. Napravili so jo bili Lahi nekoliko iz sovraštva do Slovencev, ker jim ne privoščijo zaslužka. Ljudje se je pa niso mogli privaditi in ustaviti je morala svoje delo.

(Obrtna reforma v Prusiji.) Tudi tu so se jeli gibati mali obrtniki. Položaj je pa zanje ugodnejši nego pri nas, kajti pruska vlada kaže precej razuma za obrtno vprašanje. Tudi je v pruski zbornici poslancev trgovski minister se izrekel, da vlada že pripravlja nov obrtni zakon, po katerem se osnujejo posebne obrtne zbornice in upelje dokaz zmožnosti. — To je pa kaj neugodno dirnulo poslanca Richter-ja, zastopnika svobodomiselnega

ali židovsko-kapitalistične stranke. Ugovarjal je proti vsaki organizaciji obrtnega in rokodelskega stanu. On je k večjemu za zbornice, v katerih bi bili zastopani trgovci, obrtniki in rokodelci. On je proti vsaki omejitvi obrtne svobode. Minister ga je pa zavrnil, da je naloga države varovati slabejše proti močnejšim. Tukaj gre za obstanek srednjega meščanskega stanu. Socijalist Bock izrekel je na to svoje mnenje, da vse ne bode nič pomagalo. Velika industrija bi malo uničila. Dokaz zmožnosti ne bode nič pomagal, kakor vidimo v Avstriji. Državni tajnik Bötticher pa pravi, da v Avstriji le zaradi tega ni nič koristil dokaz zmožnosti, ker so se storile velike napake, katerim se bodo pa v Prusiji že znali izogniti.

Osemurni delavnik.

Po delavskih shodih se sedaj navadno zahteva osemurni delavnik. Mnogi vidijo v osemurnem delavniku rešitev delavskega stanu. Zadnji čas so se pa tudi nekateri tovarnarji ogreli za osemurni delavnik in pri tem posebno navajajo, da so skušnje pokazale, da v osmih urah delavci več naredijo, nego so popreje v desetih ali celo dvanajstih. To je tudi resnica, kakor se je pokazalo zlasti v Angliji. Tovarnarji so napravili boljše stroje, po katerih se nekako hitreje dela. Zato pa pri teh strojih delavec mora primerno bolj napejati svoje duševne in telesne moči in prej onemore. Jedva se je uvelo to hitreje delo, že se je pokazalo, da starši delavci izhajati ne morejo in tako jih tovarnarji odpuščajo od dela.

V vseh taci podjetjih dajo delavcem plačo od dela in baš to jih sili, da še bolj napejajo svoje moči in se torej hitreje duševno in fizično uničujejo. Tako delo naravnost mori človeka. Tovarnar le prerad v resnici tako delo slabše plačuje nego delo od dneva, a delavec le zaradi tega več zasluži, ker huje napejajo svoje sile. Mi seveda vselej in povsod nismo proti plačilu od dela, a tako delo bi dejanski moralo vsaj tako biti plačano, kakor delo od dne.

Iz povedanega je razvidno, da osemurni delavnik utegne semtertja celo škodljiv postati delavcem samim, in to vselej tedaj, kadar se v osmih urah več obdelajo nego sicer v 10. ali celo 12. urah; kdor tak osemurni delavnik priporoča, tisti ni prijatelj delavcev, temveč prijatelj velicnih tovarnarjev. Tudi se dela ci ne smejo varati s tem, da bi dobili več plače, ako zares več obdelajo. To je morda pri začetku, pozneje bode pa drugače. Plača se navadno po tovarnah ne ravna po zaslužku, temveč

po tem, kako lahko tovarnar delavcev dobi. Čim več bode jeden delavec obdelal, tem več bode delavcev brez dela, ter ložje jih bode dobiti, tembolj jih bodo tovarnarji zbirali, in tem slabše jih bodo plačevali.

Iz povedanega pa naj nikdo ne sklepa, da smo mi nasprotniki osemurnega delavnika, temveč le za tak osemurni delavnik nismo, pri katerem se hoče človeške sile tako izkoriščati, da bi človek v osmih urah več obdelal, nego v desetih. To je brezvestno izkoriščanje človeških sil. Vsak razsoden človek tudi vé, da ni mogoče, da bi pri daljšem počitku človek zase toliko več sil nabral, da bi brez škode za zdravje mogel prenašati toliko hujše napore. Vsakdo, kdor je že sploh kedaj delal, vé, da hitreje delo človeka mnogo bolj utruji.

Samo z osemurnim delavnikom torej delavcem po tovarnah še ne bode pomagano, temveč bode treba pač še marsikaj družega. Socijalno vprašanje se ne dá tako lahko rešiti. S takimi vprašanji se bomo bavili še obširno v našem listu, kajti delavski stan je silno važen za razvoj vsacega naroda in zatorej se mora vsaka zares narodna stranka tudi pečati s tem, kako se zagotovi obstanek in blagostanje delavca in kako bi se zabranilo čezmerno izkoriščanje delavskih sil po židovskih in po krščanskih podjetnikih. Za danes le toliko rečemo, da osemurni delavnik, pri katerem se zahteva od delavca, da naj naredi v osmih urah več nego sicer v desetih, ni koristen, temveč naravnost poguben za delavca in tako uredbo dela more priporočati le kak zaveznik velicega kapitala, ker s takim hujšim delom se prezgodaj obrabijo delavske moči in večkrat bi že s 40. letom spravili delavca iz tovarne na cesto, če že ne v grob.

Delavske raznoterosti.

(Trafike na kmetih.) Trafike v krajih, ki imajo manj kakor 10.000 prebivalcev, se morajo ob nedeljah zapirati ob treh popoldne in se ne smejo več odpreti. Finančni organi naj pazijo na to, posebno ker v več krajih tobak prodajajo posli, ki imajo tudi pravico do nedeljskega počitka.

(Delo ob nedeljah) Naša katoliška stranka se po svojih glasilih jako vnema za praznovanje in posvečevanje nedelj in praznikov. Te dni se je pa razkrilo, da se je v katoliški tiskarni tudi že delalo ob nedeljah in govori se, da so se za delo rabili obrtni učenci, kar je s socialnega in verskega ozira še bolj obsodbe vredno. Nekateri ljubljanski obrtniki, ki so bili sami že

kaznovani, ako so ob nedeljah izvršili kako nujno delo, so pa radovedni, če bode obrtno oblastvo tudi s katoliško tiskarno tako strogo postopalo. Sploh pa ta stvar nekako čudno osvetljuje krščansko socialno politiko naše katoliške stranke.

(Arbeiter Zeitung.) Socijalno-demokratska stranka v Avstriji hitro napreduje. Njeno glavno glasilo na Dunaji je letos postalo dnevnik. Ta list izhaja že 8 let; v tej dobi je izšlo 466 števil. Oj teh je pa bilo konfiskovanih 210, torej 45%. Lani so izšle 104 številke in je bilo 85 konfiskovanih, torej 80%. Videlo se je torej, da so nemški liberalci na krmilu.

Tržne cene v Ljubljani

19. januarja t. l.

	gl.	kr.		gl.	kr.
Pšenica, hktl.	6	75	Špeh povojen, kgr.	—	64
Rež,	5	30	Surovo maslo,	—	72
Ječmen,	5	70	Jajce, jedno	—	03
Oves,	5	80	Mleko, liter	—	10
Ajda,	6	90	Goveje meso, kgr.	—	64
Proso,	6	—	Telečje	—	62
Koruzna,	6	50	Svinjsko	—	56
Krompir,	2	70	Koštrunovo	—	42
Leča,	12	—	Pišanec	—	50
Grah,	10	—	Golob	—	18
Fižol,	10	—	Seno, 100 kilo	—	187
Maslo, kgr.	—	90	Slama,	—	170
Mast,	—	66	Drva trda, 4 metr.	—	730
Špeh frišen	—	54	" mehka, 4	—	530

Loterijske srečke.

Dunaj, dné 12. januarja:	75,	4,	18,	85,	76.
Gradec, dné 12. januarja:	26,	25,	13,	43,	36.
Trst, dné 5. januarja:	18,	51,	33,	17,	9.
Linc, dné 5. januarja:	79,	55,	64,	7,	76.
Praga, dné 9. januarja:	71,	42,	9,	55,	28.
Brno, dné 16. januarja:	84,	25,	48,	86,	43.

Na V., dné 1. januarja 1895.

Spoštovani gospod!

Obupaval sem že, kako bodem preživel sebe in četvero svojih otročičev, ker ni bilo od nikoder zaslužka. Tu mi je previdnost božja poslala Vas, da ste mi naklo nili dela, pri katerem sem zaslužil toliko, da sem v minolem letu sebe in svoje ne le pošteno preživel temveč, da sem si celó nekaj desetakov prihranil za boljše čase. Dolžnost me veže, da se Vam za to o novem letu prav pristrčno zahvalim ter Vam voščim obilo sreče z nebes.

Z najodličnejšim spoštovanjem udani

P. K.

Kdor hoče prevzeti delo, o katerem govori pisec gorenjega pisma, znati mora dobro pisati slovensko. — Vprašanja in ponudbe pošiljajo naj se pod naslovom: I. F. T. poste restante v Ljubljani.

Vizitnice in kuverte s firmo
priporoča

Narodna tiskarna v Ljubljani.

Zavarovanje malih kapitalov.

Zavarovalnica na življenje
„ALLIANZ“
 na Dunaji
 zavaruje na življenje človeka
 in sicer proti mali plači
 od **10 kr.** naprej vsak teden

po vseh kombinacijah

Do konca l. 1894 je bilo zavarovanih nad 20 milijonov gold.

Zavarovalnica je izdala nad sto tisoč polie

Pojasnila dajo:

generalna reprezentanca za Štajersko in Kranjsko v Gradci, Jakominiplatz 16,

zastopi na deželi in pooblaščen nadzornik za Kranjsko

Rudolf Starovasnik v Kranji št. 31.

Za zimsko-hlevno-krmljenje!

Stroje za pridelovanje krme,
 Rezalce krme in rezanice,
 Rezalce repe in krompirja,
 Mline za debelo moko in za zmlinčenje,
 Stroje za parjenje živinske klaje,
 Premične štedilne katlovne peči
 za živinsko klajo i. t. d.

dalje:

Stroje za luščenje koruznih storžev,
 Cistilnice za žito, — Trieure-stroje za sortiranje,
 Stiskalnice za seno in slamo, ki se z roko gonijo,
 premične in nepremične, proizvajajo v najizbornejši,
 (28—7) priznani dobri konstrukciji

PH. MAYFARTH & CO.

Ces. in kralj. izključlj. privil.

tovarne kmetijskih strojev, železolivnica in parne fužine.

Dunaj, II., Taborstrasse št. 76.

Katalogi brezplačno. — Zastopniki in preprodajalci se iščejo.

Izjava.

Obžalujem, da sem dne 10. novembra 1894. l. ob priliki pobiranja bire gospodu Ivanu Urbančiču, županu v Trnovem, očital, da ni pošten.

V Trnovem, 5. januarja 1894.

Alozij Rudolf,
kaplan v Trnovem.

Peregrin Kajzelj

Stari trg št. 13 (2-2)

priporočam slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini svojo bogato zalogo

lestencev, oljnath podob, zrcal,

kakor tudi vse v njegovo stroko spadajoče predmete na pr. stekleno, porcelanasto belo in rujavo prsteno blago, raznovrstne svetilnice viseče in stoječe,

Hermanove bliskovne svetilnice in prave kroglaste cilindre „Patent Marian“, katere imam samo jaz v zalogi za Kranjsko.

Prevezmam tudi vsa steklarska dela pri stavbah ter jamčim za solidno in točno postrežbo.

Agentura se ponuja. Predmet se dá prav lahko razpečati. Velik zaslužek. Eventuelno stalna plača. Se tudi lahko opravlja kot postranski posel. — Ponudbe pod „Artikel“ upravnistvu „Rodoljuba“.

(31-3)

Dobiva se najceneje v podpisani lekarni ako se naroča po pošti.

Ubald pl. Trnkóczy

lekar zraven rotovža
v Ljubljani

priporoča:

Za želodec:

Marijnceljske kapljice za želodec. — Steklenica 20 kr., 6 steklenic 1 gl. 3 tuct. 4 gl. 80 kr.

Odvajalne ali čistilne kroglijice čistijo želodec pri zabasanji, skazenem želodci. — Škatulja 21 kr., jeden zavojček s 6 škatuljami velja 1 gl. 5 kr.

Za prsa:

Planinski zeliščni ali prsni sirop za odrasčene in otroke; raztvorja sliz in lajša bolečine, n. pr. pri kašlj. — Steklenica 56 kr., 6 steklenic 2 gl. 50 kr.

Za trganje:

Protinski ovet (Gichtgeist) lajša in preganja bolečine v križu, nogah in rokah. — Steklenica 50 kr., 6 steklenic 2 gl. 25 kr.

Vsa ta naštetá in vsa druga zdravilna sredstva se dobivajo v

lekarni

Ubalda pl. Trnkóczy-ja
v Ljubljani zraven rotovža

in se vsak dan s prvo pošto razpošiljajo. (14-17)

Kot nadomestilo za bobovo kavo se priporoča po zdravnikih ženskam, otrokom in bolnikom:

Najokusnejša, edino zdrava in ob enem najcenejša primes k bobovi kavi je:

KATHREINER.

KNEIPPOVA SLADNA KAVA.

Najčistejši prirodni plod v celih zrnih, ki se ne dajo ponarejati.

Se dobi povsod: $\frac{1}{2}$ Kile za 25 kr.

Pozor: zahtevajte in jemljite le izvirne zavojce z imenom „Kathreiner“.